

Overgang barnehage - skole

MELHUS
kommune

Innledning

Høsten 2008 kom Veilederen Fra Eldst til yngst. Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole. Veilederen har anbefalinger om tilrettelegging av samarbeid og beskrivelse av de ulike aktørenes roller. Veilederen er overordnet.

Kunnskapsdepartementet er opptatt av å se sammenheng mellom *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* og skolens læreplaner, *Kunnskapsløftet 2006*. De syv fagområdene som blir fokusert i rammeplanen, er i stor grad de samme områder som barn senere vil møte igjen som fag i skolen. Gode opplevelser, erfaringer og læring innenfor disse områdene i barnehagen vil kunne gi barn et positivt forhold til fagene og motivasjon til å lære mer. Dette er viktig for å sikre kontinuitet og sammenheng i utdanningssystemet. Skolen på sin side kan bidra til kontinuiteten ved å orientere seg om hvordan de ulike temaene behandles i rammeplanen og hvilke erfaringer barna faktisk har med seg når de kommer til skolen.

Melhus har utviklet sin egen kommunale plan for samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole. Prosjektgruppen som har jobbet med denne planen har innhentet synspunkter og ideer fra barnehagene og skolene. Innspillene er brukt i planen.

Utdrag fra Rammeplan for barnehager:

Kapittel 5. Samarbeid

Barnehagen skal, i samarbeid med skolen, legge til rette for barns overgang fra barnehage til første klasse og eventuelt skolefritidsordning. Dette skal skje i nært samarbeid med barnets hjem. Planer for barns overgang fra barnehage til skole må være nedfelt i barnehagens årsplan.

Barnehage og skole er begge institusjoner for omsorg, oppdragelse, lek og læring. Barn vil møte både likhetstrekk og ulikheter mellom institusjonene.

Barnehage og skole bør gi hverandre gjensidig informasjon om sine respektive virksomheter. Barnehagen og skolen har et felles ansvar for at barn kan møte ulikhetene med nysgjerrighet og tillit til egne forutsetninger. Det må legges til rette for at barn kan ta avskjed med barnehagen på en god måte, glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehage og skole.

Dersom barnehagen skal gi skolen informasjon om enkeltbarn, skal foreldrene samtykke i dette.

Foreldrene må få innsyn i og innflytelse på informasjonsutvekslingen. Samarbeidet må både fokusere på hva barn kan og mestrer og på hva de kan trenge særskilt støtte til. Nært samarbeid mellom barnehage og skole er særlig viktig for barn som har behov for særskilt tilrettelagt omsorgs- eller læringsmiljø. Dersom det er behov for omfattende tilrettelegging,

må samarbeidet etableres i god tid før barnet begynner på skolen.

Barn i en barnehage kan søgne til flere skoler. Den enkelte kommune må

finne hensiktsmessige løsninger på hvordan barnehage og skole konkret skal samarbeide.

Regjeringen har i St.meld. nr. 16 (2006 – 2007) lagt til rette for å nå målet om full barnehagedekning, og vil bygge videre på den grunnleggende, gode strukturen i utdanningssystemet. For å få til sosial utjevning og unngå fattigdom og marginalisering må alle inkluderes i gode læringsfellesskap. Dette krever at de ulike delene av utdanningssystemet ses i sammenheng. Med den nye rammeplanen for barnehagen og de gjennomgående læreplanene for grunnskole og videregående opplæring er det tatt et langt skritt i denne retningen. For at en skole skal kunne tilrettelegge opplæringen for elevene på best mulig måte fra første dag, er det viktig med god kommunikasjon mellom barnehage og skole. En god overgang fra hjem og barnehage til 1. klasse kan være bestemmende for skolegangen, for selvbildet og senere kompetanse. Kommunene må planlegge og legge til rette for gode overganger og tverretattlig samarbeid.

Plan for overgang barnehage- skole

Tidspunkt	Innhold	Ansvar
Høst Året før skolestart	HØSTMØTE Møte mellom ledelse i barnehage og skole/skolene. For Nedre Melhus et felles møte. Tema: Felles mal for overgang Barn med spesielle behov Avklare rutiner rundt Bli kjent-dager - Tidsbruk - Skolesekk - Barnehagepersonalets rolle Evaluering av siste års overgang	Virksomhetsleder og styrer
Hele barnehageåret	Førskole Med førskole mener vi ukentlig opplegg for barnehagens 5-6 åring. Det er selvsagt ok med lokale navn på førskolen. Den enkelte barnehage har sin plan Se felles mal for barnehagene Presenteres til foreldrene om høsten	Pedagogisk leder Styrer
Januar Samme år som skolestart	Ressursmøte I forhold til barn med spesialpedagogiske behov	Virksomhetsleder Styrer PPT
Vår	Innskrivning Skolene har egne planer for innskrivning. Disse er avklart på HØSTMØTET mellom styrer og virksomhetsleder. Foreldremøte på skolene	Virksomhetsleder
Innen 1. juni	Overgangsamtaler For alle skolestartere God Skolestart- skjema og Tras Veilederen anbefaler: Formidle barnets sterke sider Generelt funksjonsnivå Info om førskoleopplegg Skjema leveres på samtalene <u>Deltakere:</u> Pedagogisk leder Førstetrinns lærer	Pedagogisk leder Virksomhetsleder/ 1. trinns pedagog
Mai-juni	Bli kjent dager Samarbeid pedleder / 1.trinns pedagog Gjennomføres i følge plan lagt på HØSTMØTET. Rolleavklaring gjort på HØSTMØTET	Pedagogisk leder 1. trinns pedagog

Barnehagen som læringsarena

”Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver” (2006) sier ”Å se omsorg og oppdragelse, lek, hverdagsaktiviteter og læring i sammenheng, er et særtrekk ved norsk barnehagetradisjon.”

I Norge setter vi barnets interesse og modning i sentrum. Vi respekterer at barns viktigste kilde til læring og utvikling er leken. Gjennom dagliglivets hendelser og aktiviteter, gjennom samvær og lek formes barns holdninger, verdier og tillit til seg selv og andre mennesker. Positive opplevelser vil gi motivasjon for læring her og nå, og senere i livet.

Barnehagebarn tenker konkret, og evnen til å tenke abstrakt utvikles først etter at barnet har forlatt barnehagen. (Schilhab & Steffensen 2007). Det får betydning for arbeidsmåtene i barnehagen. Barnet må få lære med utgangspunkt i egne forutsetninger, ønsker og behov – på egne premisser.

Rammeplanen er prosessorientert

Barnehagens utvidede forståelse for læring gjør det sentralt å fokusere på læring gjennom opplevelser og prosesser. (Rammeplan 2006, s.33). Rammeplanen er preget av prosessmål, og dette blir styrende for vår pedagogikk.

En god opplevelse er et positivt ledd i en læringsprosess, og det stilles ikke krav til målbare resultater. I prosessorientert praksis vil pedagogens evne til tilrettelegging stå sentralt. Hvis barnet ikke lærer seg å svømme (se praksisfortelling under) vil pedagogen spørre seg hva hun/han gjør galt og hva hun/han kan gjøre annerledes. Hvis ingen av barna har erfart/lært noe nytt på turen utenfor gjerdet har den voksne vært fraværende med sin kunnskap. Det være seg å benevne og samtale om det en ser og oppdager, f.eks gi eksakt kunnskap om store hjul - små hjul – størst – minst - på maskinene de passerer (se praksisfortelling under).

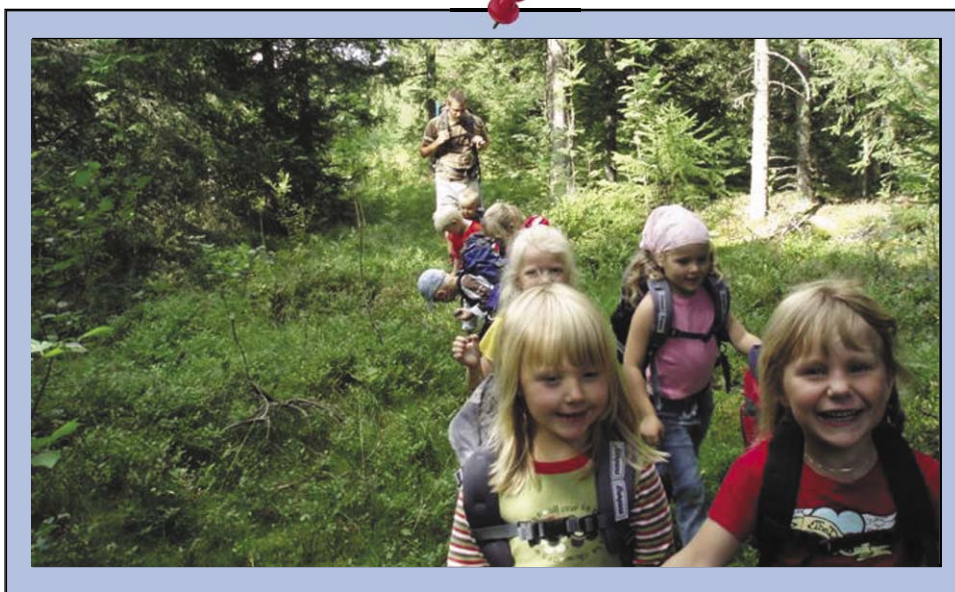
Praksisfortelling fra Kari Pape: Fra plan til praksis s 27

” Et barn blir tatt med til stranda. Det er god temperatur i vannet og barnet får lov til å plaske rundt i strandkanten i eget tempo, under tilsyn av en voksen. Barnet har lyst til å gå lenger ut, og den voksne blir med uti for å passe på. Barnet kommer hjem med en positiv opplevelse og gir uttrykk for at det har lyst til å gå på stranda neste dag også! Den voksne fortsetter å ta barnet med på stranda, for innerst inne har den voksne et mål om at barnet på sikt vil lære å svømme.”

Praksisfortelling fra Kari Pape: Fra plan til praksis s 28

”En barnehage på tur har som målsetting å skape gode opplevelser på utsiden av gjerdet. De har stanset og sett på en gravemaskin, og sannelig rakk de en tur ned til vannet også – der det viste seg å være froskeegg. Noen av barna var veldig opptatt av dette og fikk lov til å ta noen av dem med seg tilbake til barnehagen i et tomt syltetøyglass. Noen andre barn var mer opptatt av at det lå en veldig fin planke og følt i vannet. De fikk ta den med seg til barnehagen. Atter andre var mest opptatt av å mate endene.

Vel tilbake i barnehagen spør de voksne barna om hvordan de har hatt det på tur. Dersom barna gir uttrykk for at dette var en god opplevelse, ja da har de lyktes i arbeidet og nådd sitt mål. De har gitt barna en god opplevelse på utsiden av gjerdet. Kanskje har noen barn tilegnet seg nye kunnskaper om både froskeegg og annet. Kanskje har noen tilegnet seg nye kunnskaper om å gå i ulendt terreng. Andre igjen har tilegnet seg en forståelse av hvor hyggelig det er når bestevennen deler kjeksene sin med deg! Dersom noen barn gir uttrykk for misnøye med turopplevelsen, må de voksne forsøke å finne ut hvordan de neste gang kan gjøre turen til en god opplevelse også for disse barna.”

I rammeplanen har vi et klart prosessmål knyttet til fagområdet ”Antall, rom og form”:

”Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna opplever glede over å utforske og leke med tall og former” (s. 42)

Barnets opplevelse står i sentrum! I neste instans skal disse bidra til å ivareta barnas lærelyst og iver etter å søke nye utfordringer.

Sosial kompetanse

Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskapning og bidra til at barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt felleskap. (Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold).

Sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner. Denne kompetansen uttrykkes og tilegnes av barn i samspill med hverandre og med voksne.

Forståelse for sosiale forhold og prosesser og mestring av sosiale ferdigheter krever erfaring med og deltakelse i fellesskapet(kunnskapsdepartementet 2006).

I forhold til læring sier rammeplanene at:

Barnehagen skal gi barn grunnleggende kunnskap på sentrale og aktuelle områder. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter: (kunnskapsdepartementet 2006).

All læring bør være tilpasset barnets/gruppas interesser og spørsmål. Vennskap og tilrettelegning for gode relasjoner i barnehagen er en forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring.

Skolen som læringsarena

Skolen og lærebedriften skal:

- gi alle elever og lærlinger/lærekandidater like muligheter til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre
- stimulere elevenes og lærlingenes/lærekandidatenes lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet
- stimulere elevenes og lærlingenes/lærekandidatene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning
- stimulere elevene og lærlingene/lærekandidatene i deres personlige utvikling og identitet, i det å utvikle etisk, sosial og kulturell kompetanse og evne til demokratiforståelse og demokratisk deltakelse
- legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene og lærlingene/lærekandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid
- fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter
- stimulere, bruke og videreutvikle den enkelte lærers kompetanse
- bidra til at lærere og instruktører fremstår som tydelige ledere og som forbilder for barn og unge
- sikre at det fysiske og psyko-sosiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring
- legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen
- legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte

Grunnleggende ferdigheter

Kunnskapsløftet innebærer at skolen skal prioritere utvikling av grunnleggende ferdigheter i alle fag. Dette er viktige forutsetninger for videre læring. De grunnleggende ferdighetene er:

- Å kunne uttrykke seg muntlig
- Å kunne lese
- Å kunne regne
- Å kunne uttrykke seg skriftlig
- Å kunne bruke digitale verktøy

Disse ferdighetene er innarbeidet i læreplaner for fag. Alle lærere har derfor ansvar for at elever og lærlinger får utvikle sine grunnleggende ferdigheter gjennom arbeidet med de ulike fagene. Vektlegging av lese- og skriveopplæring fra første årstrinn i grunnskolen er en del av Kunnskapsløftet.

Gjennom kompetansemål uttrykker læreplanene tydelige faglige ambisjoner for alle elever. Elevene vil i ulik grad kunne nå de fastsatte målene. Hver enkelt elev skal stimuleres til størst mulig måloppnåelse gjennom tilpasset opplæring. Dersom en elev ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har eleven rett til spesialundervisning.

Mal for arbeidet i førskolegruppa

Vennskap

- Arbeide for at barna skal lære seg å være en venn, og få gode relasjoner med andre jevnaldrede. Det å lære seg å delta i lek, og få venner er viktig for barnets trivsel, og er grunnleggende for at barnet skal få en god skolestart.
- Likeså å lære seg å løse opp i konflikter. Barn som ikke deltar i lek på grunn av utestegning eller at det ødelegger for andres lek, bør få hjelp til å styrke sin lekekompetanse.
- Leken skal ha en framtreddende plass i barns liv i barnehagen. Barnehagens innhold bør inspirere til fantasi, skaperglede og livsutfoldelse (kunnskapsdepartementet 2006).

Voksenhandling/tilrettelegning:

- Legge opp til samtale om vennskap, indirekte og direkte i leken.
- Barnesamtaler om tema som omhandler vennskap, lek og konflikter
- Rollespill.
- Fokuser på positiv atferd. Vær et godt forbilde for hvordan en opptrer ovenfor både barn og voksne.

Samarbeid

- Samarbeid med andre barn og voksne. Det å vente på turen sin, og glede seg over andre, er viktige ferdigheter.
- Barnet bør også trenes i det å spørre om hjelp, ved behov.
- Hjelpe til med praktiske oppgaver.

Voksenhandling/tilrettelegning:

- Legge tilrette for ulike spill, tradisjonelle leker, f.eks. ringleker, regelleker hermegåsa osv.
- Legge til rette for at barn får være med på å medvirke i planleggingen av ulike turer og aktiviteter

Selvstendighet

- Ved skolestart vil barnet oppleve at voksentettheten minker betraktelig, noe som igjen vil kreve at barnet blir mer selvstendig.
- Øve selvstendighet ved avskjed med foreldre.
- Øve selvstendighet ved påkledning. Lære seg å finne egnede klær til ulikt vær.
- Øve på å holde orden på klær og utstyr.
- Selvstendig ved toalettbesøk.
- Øve seg på å være i fokus ved å ta ordet i gruppa.
- Øve seg på å hevde seg selv og egne behov, men også samtidig evne å vente på tur og utsette egne behov.
- Øve seg på selvstendighet ved måltid.

Voksenhandling/tilrettelegning:

- Være en motiverende støttespiller ved hjelp av ros og bekreftelse på barnets ferdigheter.
- Gi barnet rom og tid for å prøve seg selv.

Konsentrasjon

- Viktig å lære seg å sitte rolig å arbeide.
- Sitte stille i en avgrenset periode
- Lære seg å avslutte arbeid/lek en jobber med. Rydde etter seg før en begynner på en ny oppgave/lek.
- Fremme blyantgrep.

Voksenhandling/tilrettelegning:

- Vær en tydelig voksen som gir klare beskjeder, samt å gi barna anledning til å utføre beskjedene.
- Den voksne bør bruke konkrete for å holde konsentrasjonen for barnet.

Voksne bør kartlegge/kjenne til hvert enkelts barn modning og forutsetninger for å gi barnet oppgaver som er tilrettelagt for barnets utviklingsnivå, som igjen kan være med på å gi barnet en positiv læringsprosess

Motorikk:

- Få positive opplevelse gjennom kroppslig mestring. Da både finmotorikk og grov motorikk.
- Få fysiske utfordringer som barnet må "strekke" seg etter.
- Få erfaring i tradisjonelle leker og spill som for eksempel sangleker og andre tradisjonelle leker innen barnekulturer.
- Fremme blyantgrep.

Voksenhandling/ tilrettelegning:

- Tilrettelegge for variert og utfordrende fysisk lek og aktivitet på barnehagens område, men også utenfor barnehagens område for eksempel turer i skog og mark. Turer utenfor barnehagens område sikrer nye fysiske utfordringer.
- Legge opp til aktiviteter som stimulerer barnets sansemotoriske utvikling som f.eks. skrivedans, sirkusskole og sangleker.
- Legge opp til lek med og uten voksenstyring. Viktig å få leke uten voksenstyring for å styrke barnets kreativitet og fantasi.

Mål for førskolen er nedfelt i:

Rammeplan for barnehagen, med fagområder
Plan for leseopplæring

Organisering:

Organisering bør være preget av barnehagens profil

Bemanning i forhold til gruppas størrelse.

Barn som ikke har barnehageplass skal inviteres. Oversikt over disse barna fås hos helsesøster, skolene og ved annonsering i kommuneavisa. Barnehagene må samarbeide om hvem som skal gi disse barna et tilbud om førskole.

Det kan være naturlig at oppvekstområdene samarbeider om førskolen i større grad enn for nedre Melhus.

1 gang pr uke, minimum 3 timer
Ledes av en pedagogisk leder.

Momenter fra fagområdene:

Gjennom arbeid med de ulike fagområdene skal barnehagen bidra til at barna får ulike erfaringer og opplevelser. Listen under viser strekpunkter som vi mener er spesielt rettet mot de eldste barna i barnehagen. Men dette må den enkelte barnehage samkjøre med sine egne progresjonsplaner for de ulike fagområdene. Det er viktig at de voksne, med pedagogisk ledelse, ser hvilke forventninger Rammeplanen stiller til personale. Dette står under hvert fagområde.

Kommunikasjon, språk og tekst

- lytte til lyder og rytme i språket og bli fortrolig med symboler
- som tallsiffer og bokstaver
- bli kjent med bøker, sanger, bilder, media m.m.
- få en begynererfaring med IKT

Kropp og bevegelse

- få kunnskap om menneskekroppen og forståelse for betydningen av gode vaner og sunt kosthold
- få gode erfaringer med friluftsliv og uteliv til ulike årstider
- utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp og for at alle er forskjellige

Kunst, kultur og kreativitet

- utvikle elementær kunnskap om virkemidler, teknikk og form for å kunne uttrykke seg estetisk i visuelt språk,
- musikk, sang, dans og drama
- ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede

Etikk, religion og filosofi

- utvikle toleranse og interesse for hverandre og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kultur og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet
- få kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnegruppa
- tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier

Nærmiljø og samfunn

- bli kjent med noen historiske endringer i lokalmiljø og samfunn
- utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett.
- oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter
- erfare at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger, inngår i og bidrar til barnehagens fellesska
- bli kjent med og delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet

Antall, rom og form

- tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper
- erfare plassering og orientering og på den måten utvikler sine evner til lokalisering

Natur, miljø og teknikk

- oppleve naturen og undring over naturens mangfoldighet
- erfare hvordan teknikk kan brukes i leken og hverdagslivet
- lære å iakttta, undre seg, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verden
- Oppleve glede ved å ferdes i naturen og få grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i

Grunnlagsdokumenter

- Rammeplan for barnehagen
- Plan for lese og skriveopplæringen i Melhus
- Skolens fagplaner
- Kunnskapsløftet
- Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren
- St.melding nr 16. ...og ingen stod igjen.
- God skolestart utarbeidet i Melhus kommune 2005
- Fra eldst til yngst, veileder